Sta lekal 100% sahi di.

Page#1 پنځم لیکچر نیټه: 07/07/23

- نثر څه ته وائي
- د زړو او نوي نثر خصوصیات
- پښتو نثر څه ته وائي
- ډرامه، تنقید، رپوتاژ، ناول

← نثر څه ته وائي؟

def • نثر هغه کلام ته وائي چې د وزن د قید نه آزاد وي.

• هغه کلام چې د نظم ذد وي یعنې الټا هغې ته وئیلي شي نثر.

← په پښتو ادب کښې د نثر ابتدا څنګه شوې ده؟
د هر یو ادب ابتداء کیږي د شعر نه، د هغې نه پس بیا راځي نثر

← په 139 هجري کښې امیر کروړ د پښتو اول شعر وئیلي وو. د هغې نه دغه وخت پس شعر (نثر) نه وو.

← په پښتو کښې اولنی د نثر کتاب په 223 هجري کښې لیکلي شوی وو. کله چې د پښتو د نثر کتاب ولیکلي شو نو نثر عام شو ډیر کتابونه ولیکلي شو.

← دوړمبي کتاب نه واخله تر اوسه پورې چې کوم ارتقاء شوې د هغه مونږه په څلور پوړګو (دور) → Periods کښې تقسیم کوو.

تاریخ: __/__/____

اولنۍ دور:

دَ پښتو ادب دَ ارتقاء اولنۍ دور د 223-900 هجري پورې دی. دَ دې دور سره په ورپېښه دور کښې چې کوم کتابونه لیکلی شوي وو دهغې باره کښې مونږ ته معلومات نه وو. بیا یو کتاب ولیکلی شو "پټه خزانه" چې دهغې مونږ له پوره معلومات راکړه. د کتاب محمد هوتک لیکلی دی.

★ (کتابونه او لیکوال ← دَ ابه په هر دور کښې لیکو MCQs دپاره اهم دي).

Imp for MCQs & Questions

← دَ پټې خزانې مطابق د پښتو اولنی کتاب دی "دَ سالو وږمه"
دا کتاب محمد هاشم سرواني لیکلی دی.
دا کتاب په 223 هجري کښې لیکلی شوې دی.

← دَ پټې خزانې مطابق دوئم کتاب تذکرة الاولیاء دی دا کتاب سلیمان ماکو لیکلی دی په 612 هجري کښې لیکلی شوې دی.

← ورپسې کتاب دی "تاریخ سورې" دا کتاب محمد علي البستي لیکلی دی په 650 هجري کښې

تاریخ: ___/___/___

← وروستی کتاب دی "د لرغوني پښتانه" . د لرغوني مطلب دی پخواني . دا کتاب شیخ کټه متیزی په 750 هجري کښی.

← وروستی کتاب نوم دی "د شیخ ملي دفتر" . دا کتاب شیخ ملي لیکلی دی په 830 هجري کښې لیکلی شوی دی

← د اولنی دور آخري کتاب "تاریخ خان کجو" دی . دا کتاب خان کجو په 900 هجري کښې لیکلی دی . اولنی دور ختم شو .

← د پښتو د نثر ارتقاء دوهم دور : 900-1100 هجري
په دوهم دور کښې د دوه کتابونه او دغې لیکوالان ډیر زیات اهم دی .

← اول لیکوال دی "پیر روښان" . خپل نوم ئې بایزید انصاري دی . او د کتاب نوم ئې دی "خیرالبیان"

← دوهم کتاب اخون درویزه لیکلی دی . د کتاب نوم ئې "مخزن الاسلام" دی .

← د دوهم دور یو څو خصوصیات دی :

• اخلاقي موضوعات د پښتو ادب ته راننه شول .

تاریخ: __/__/____

تصوف، روحانیت

- په تاریخ باندې کتابونه ولیکل شو.
- د فارسي الفاظ پښتو ته شامل شول.
- ډېرې ژباړې وشوې.

← د پښتو د نثر ارتقاء دریم دور: 1100-1300 ہجری

د پښتو د نثر ارتقاء دریم دور کښې 1100 ز نه واخله د 1300 ہجري پورې دی.

← د دې دور کسان چې کوم ډېر Prominant دي. دغې کښې خوشحال خان خټک، عبدالقادر خټک، افضل خان خټک، محمد ہوتک، پیر محمد کاکړ مشهور لیکوال وو.

← په دې دور کښې پښتو ادب ډېره ترقي وکړه. کله چې د مغلو د پښتنو سره جنګ شو نو ټوله فائده پښتو ادب ته ورسیده کله چې د خوشحال خان خټک د مغلو سره دښمني شوه نو خوشحال خان خټک ډېر ځایونو ته لاړو.

← پښتو کښې اولنی سفرنامه خوشحال خان خټک اولیکله "سوات نامه". د پښتو Nationalism راغلو. د پښتو نثر آسان شو. د پښتو ژبه آسانه شوه، جملې وړې شوې، محاورې استعمال کېدل شروع شو او د ګرامر استعمال هم شروع شو.

← ډ دریم دور خصوصیات:

په دې دور کښې د عربي الفاظ پښتو ته راننوته شول. ډ عربي او ډ فارسي د کتابونو پښتو ژبې ته ژباړنې وشوې.

← څلورم دور: 1300 نه تر وخته پورې

دې دور ته د پښتو ډ نثر جدید دور هم ویلی شي.
په دې دور کښې د پښتو ژبه د ترقۍ په اعتبار سره خپل عروج ته ورسیده. پښتو ژبه په بین القوامي ژبه جوړه شوله. په پښتو ژبه کښې مذهبي کتابونه ولیکل شو، او ډ قرآن او حدیث ترجمې وشوې. ډ پښتو ورومبۍ افسانه، ډرامه او ناول ولیکلې شو.

ډ 223-900 پورې او ډ 900-1100 کړی پورې دې ته ویلی شي 1100 نه اوسه پورې تا ماشوم نا نوې دور ویلی

ډ زوړ نثر خصوصیات

-1 په دې نثر کښې د نظم اثرات دي. ډ قافیې او ردیف استعمال پکښې وو.

-2 د عربي او د فارسي استعمال: په زوړ دور کښې د عربي او د فارسي الفاظ ډېر استعمال شوي دي.

-3 د علاقائي ژبې اثرات: چا چې به نثر لیکلو نو چې ډ کومې علاقې به وو، هغه ژبه به ئې استعمال کوله.

-4 اصلاحي رنګ: د دعوت، نیکۍ او ډ اصلاح خبرې به پکښې ډېرې وې.

-5 خطیبانه انداز: چې خطاب پکښې وي

تاریخ: ___/___/___

← د نوي دور خصوصیات:

1- د نظم اثرات ختمیدل
2- د عربي او فارسي الفاظو استعمال کمیدل
3- د علاقائي لهجو اثرات کمیدل
4- د ګرائمر استعمال شروع کیدل زیات شول
5- لغت نګاري: د ډکشنري لیکل او استعمال شروع شول

← په پښتو ادب کښي افسانه:

افسانه څه ته وائي؟

Def: افسانه لغت کښې ادبي لیک ته وائي کوم چې په یوه ناسته کښي ختمیږي.

Def: افسانه د قیصي یو لنډ او مختصر شکل دي چې په فن او تکنیکي لحاظ سره پوره وي او مقصد ئې د معاشرې اصلاح وي.

قسمونه: د افساني درې قسمه دي.

1. واقعاتي افسانه: هغې افساني ته وائي چې د یو خاص واقعې نه ګیر چاپیره تاویږي.
2. ماحولي افسانه: د ګیر چاپیره ماحول د چاپیرچل بیان پکښې شوي وي.
3. کرداري افسانه: کومه چې د یو خاص کردار نه ګیر چاپیره تاویږي.

تاریخ: ___/___/______

په پښتو ادب کښې د افسانې تاریخ:

په پښتو ادب کښې د افسانې تاریخ په دوه حصو کښې مونږ تقسیم کړو.

① د آزادۍ نه مخکښې ۔ 1947 پاکستان جوړېدو نه مخکښې
② د آزادۍ نه وروستو ۔ 1947 پاکستان جوړېدو نه وروستو.

د آزادۍ نه مخکښې لیکوالان:

1. سید راحت زاخیلي
مشهوره افسانه "کونډه جینۍ" 1917 کښې د پښتو ورمبۍ افسانه
2. میاں آزاد ګل: مشهوره افسانه "د مېرې پیغام" ده
3. ماسټر عبدالکریم: مشهوره افسانه "خولۍ ګلونه"
4. منشي احمد جان: مشهوره افسانه ئې ده "د قصه خوانۍ ګپ" imp mcq.

د آزادۍ نه پس افسانې:

1. میر مهدي شاه مهدي: مشهور افسانه نګار ۔ خلور مشهورې افسانې دي.
① "ټپ" (پښتو نه وائي / غیرت) ② نښان
(په دې سمې کښې د ډېره پښتو ده).
2. اجمل خټک: مشهوره افسانه "دوه جهنډې" ده.
3. قلندر مومند: مشهوره افسانه "د افسانو ګجرې"

تاریخ: __/__/____

← د پښتو درامه:

درامه څه ته وايي؟ د څه کار کولو سره سره دهغې نمائش کول.

د درامې فنې خصوصيات څه څه دي؟

1. د زمان او د مکان وحدت: درامه به په يو خاص ځائې کښې او په يو خاص وخت کښې ختميږي.

2. د عمل وحدت: چې په درامه کښې کوم عمل کيږي هغه به يو پوره عمل وي.

3. د تاثر وحدت: چې درامه موږ له کوم پيغام راکړه د هغې مرکزي خيال به يو وي.

← په پښتو ادب کښې درامه:

1. په پښتو کښې ومبې درامه عبدالاکبرخان ليکلې په 1923 کښې، چې نوم ئې دی "درې يتيمان"

2. دويمه درامه حمزه بابا ليکلې ده. نوم ئې دی "زميندار" چې په 1925 کښې ليکلې ده.

3. اسلم خټک په 1935 کښې درامه ليکلې نوم ئې دی "د وينو جام".

4. عبدالله جان اسير 1935 کښې "درس عبرت" درامه ليکلې.

5. عبدالاکبرخان په 1945 کښې درامه ليکلې نوم ئې دی "جونګړه".

← 1936 کښې پېښور کښې ريډيو سټيشن کولاوشو. هغې

دپاره ریډیایي ډرامې لیکل شروع شو.

← په 1964 کښې PTV پاکستان ټیلي ویژن شروع شو هغې دپاره ډرامې لیکل شروع شول.

ناول او د هغې ارتقاء:

ناول: ناول د داستان هغه جزیاتو او احساساتو ته وایي د کوم په اظهار چې ورسره د خلقو همدردي پیدا شي.

ناول او ډرامه کښې فرق: د ډرامې دپاره سټیج ضروري دی او د ناول دپاره نه دی.

← د ناول عناصر (7):

(i) قصه (ii) پلاټ (iii) کردار نګاري (iv) مکالمه
(v) ماحول (vi) جزبات نګاري (vii) بیان

* Note په ناول او داستان کښې فرق: په داستان کښې پلاټ نه وي، د واقعاتو څه ترتیب پکښې نه وي.

(i) پلاټ: (Plot)

یو ناول داستان د ټول ژوند احاطه وي په دې کښې ډیر زیات واقعات وي، د انسان ټول ژوند پکښې بیان شوي وي، د دې ټولو واقعاتو ترتیب ورکولو ته پلاټ وایي - یو داسې ترتیب چې په هغې کښې Coherence وي

تاریخ: ___/___/___ ذ قیصې د شروع کیدو درې طریقې دي.

(ii) قیصه: ① ← قیصې اچانک شروع شي. یولس لیکښي دز وکړي سړي مړ کړي. پیا قصه شروع شي.
② ← یا لیکښي اول ذ کردارونو بیان وي.
③ ← دریمه طریقه داده چې یو سړي مړ کړي او بیا ذ اول سرنه قصه شروع شي.

(iii) بیان: د ناول د بیان کولو درې طریقې دي.
① هیرواو هیروئن یو بل ته خطونه لیکي، ذ خطونو په ذریعه بیان روان وي.
② دویمه طریقه چې یو ناول لیکښي یو سړي خپله قصه په خپله شروع کړي
③ دریمه طریقه داده چې دریم کس قصه شروع کړي

(iv) کردارونه: دوه قسمه دي.
① جامد کردارونه: هغه کردار چې مزاحمه ئې یا باور چې ئې ذ هغه په کردار کښې څه بدلون نه راځي.
② ارتقائي کردارونه: چې ناول شروع شي نو یو "بد کردار" ئې بیا لیکښي سمې لارې ته راواوړي. دا ناول په شروع کښې بد سړي وي او په آخره کښې ښه سړي ئې.

(v) مکالمه: (ډائیلاګ)
ذا ده ناول جان دي، چې خلق ځان طرف ته متوجه کړي.

تاریخ: ___/___/___

(vi) منظر نگاري: (ماحول)
چاپېره چه موسم دی څه حالات دي.

(vii) جزبات نگاري: چې کوم عمل کیږي هغه شان جزبات نگاري پکښې وي. د خوشحالۍ په موقع خوشحالي او خفگان په ماحول کښې خفگان.

په پښتو ادب کښې ناول:

1. "نتیجه عشق" راحت زاخیلي لیکلې په 1912 کښې
2. "بې تربیته خوېندې" نور محمد ترکۍ په 1939 کښې لیکلې.
3. "پېغله" صاحبزاده محمد ادریس په 1955 کښې
4. "نوې چپې" حمزه بابا په 1957 کښې لیکلې
5. سید رسول رسا په 1963 کښې خلور ناول لیکلې
6. "گل خان" ناول شیر زمان په 1967 کښې لیکلې
7. "نوې گل" سحر افریدي په 1972 " "
(په کتاب کښې شته دی)

سفرنامه: سفرنامه دې ته وائي چې یو سړی چرته لاړ شي او دهغې ځای حالات ولیکي هم هغه شان يې بیان کړې شنګه چې وي. هغې ته وائي سفرنامه

← په پښتو کښې اولنۍ سفرنامه د خوشحال خان خټک "سوات نامه" ده

رپورتاژ: چې کله یو سړی چېرته لاړ شي
او د هغې ځای حالات، رهن سهن، خوراک څښاک
ولیکي او ورسره خپله رائے هم ورکړي نو دې ته
رپورتاژ وائي. - Commentary is added also.